

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ručení za daň

Finanční úřady se musejí maximálně vynasnažit, aby z daňových subjektů vymohly alespoň část dlužné daně. Nesmí si ulehčovat práci tím, že vyzvou k úhradě dluhu ručitele, aniž by předtím byla majetková situace dlužníka zjištěna v nezbytném rozsahu a byly splněny podmínky k tomu, aby bylo možné považovat vymáhání po daňovém dlužníkovi za prokazatelně bezvýsledné.

Nejvyšší správní soud ČR posuzoval spor mezi daňovým ručitelem, vyzvaným k úhradě daně, a správcem daně o nedoplatek na dani z převodu nemovitostí (od 1. 1. 2014 daň z nabytí nemovitosti) ve výši 138 000 Kč vymáhaný ve smyslu ust. § 57a zákona o správě daní a poplatků. Judikatorní závěry Nejvyššího správního soudu jsou plně použitelné i na aktuální právní úpravu dle daňového řádu, který zmíněný zrušený procesní předpis nahradil.

Daňový nedoplatek je povinen ve smyslu ust. § 171 daňového řádu uhradit také ručitel, pokud mu zvláštní daňový zákon (např. zákonné opatření o dani z nabytí nemovitých věcí)[1] povinnost ručení ukládá (Např. ust. § 41 odst. 2 zmíněného zákonného opatření:[2] Je-li poplatníkem převodce vlastnického práva k nemovité věci, je nabyvatel tohoto práva ručitelem.) a pokud mu správce daně ve výzvě sdělí stanovenou daň, za kterou ručí, a současně jej vyzve k úhradě nedoplatku ve stanovené lhůtě. Výzvu ručiteli lze vydat až tehdy, pokud nebyl nedoplatek uhrazen daňovým subjektem, ačkoliv byl daňový subjekt o jeho úhradu bezvýsledně upomenut, a nedoplatek nebyl uhrazen ani při vymáhání na daňovém subjektu, pokud není zřejmé, že vymáhání by bylo prokazatelně bezvýsledné.

V posuzovaném případě správce daně nezjistil majetkovou situaci daňového subjektu - dlužníka v rozsahu nezbytném k učinění závěru o tom, že vymáhání po daňovém dlužníkovi by bylo „prokazatelně bezvýsledné“. Správce daně zjišťoval, zda je daňový dlužník vlastníkem motorového vozidla či nemovitosti zapsané v katastru nemovitostí (v obou případech s negativním výsledkem), zda má zřízené bankovní účty a jaká je výše konečného zůstatku na těchto účtech (zjistil pouze bankovní účet se zůstatkem ve výši 19.565,13 Kč), zda patří k plátcům pojistného na všeobecné zdravotní pojištění a jaké jsou jeho příjmy a výdaje (zjistil, že jde o osobu samostatně výdělečně činnou). Správce daně též zjišťoval u bytového družstva, které vlastní dům, v němž má dlužník hlášeno trvalé bydliště, ke které bytové jednotce má dlužník uzavřenou smlouvu o nájmu či jaká je hodnota členského podílu a vkladu dlužníka v družstvu; na tuto výzvu však nedostal odpověď a ani ji nijak neurgoval. V úvahu by přitom připadal prodej movitých věcí umístěných v bytě, který dlužník užívá na základě nájemní smlouvy.

Zůstatek peněžních prostředků na exekuci postiženém účtu by podle názoru správce daně uhradil nedoplatek daňového dlužníka na dani z převodu nemovitostí jen v zanedbatelné výši. Daňovou exekuci prodejem movitých věcí umístěných v bytě užívaném daňovým dlužníkem k zjištění jeho majetkové situace správce daně nenařídil, protože nelze mít při nařízení tohoto způsobu exekuce za prokázané, že budou sepsány hodnotné věci ve vlastnictví daňového dlužníka, jejichž prodej v dražbě povede k úhradě vymáhaného nedoplatku na dani z převodu nemovitosti. Správce daně namítal, že není třeba vždy nařizovat daňovou exekuci prodejem movitých věcí nacházejících se v místě bydliště daňového dlužníka, pokud nejsou žádné indicie svědčící o tom, že se na tomto místě nacházejí hodnotné movité věci, jejichž prodejem v dražbě by mohlo dojít k uhrazení daňového nedoplatku.

Takovou argumentaci označil Nejvyšší správní soud za nepřijatelnou. Povinností správce daně bylo aktivně zjišťovat majetkovou situaci dlužníka a pokusit se po dlužníkovi vymoci daňový nedoplatek, byť i jen v částečné výši. Jestliže daňový dlužník se správcem daně nespolečně spolupracoval, pak správci daně nic nebránilo v tom, aby si do jím obývaného bytu zjednal přístup a sepsal zde věci, které by mohly být prodány. Teprve pokud by i poté bylo zřejmé, že vymáhání po daňovém dlužníkovi by bylo bezvýsledné (případně že vymáhání určité části nedoplatku by bylo bezvýsledné), mohl by správce daně vymáhat daňový dluh po ručiteli. Správce daně tak nezjistil majetkovou situaci dlužníka v nezbytném rozsahu, a nebyly tak splněny podmínky k tomu, aby bylo možné považovat vymáhání po daňovém dlužníkovi za prokazatelně bezvýsledné.

Závěr v právních větech

Požadovat plnění (zaplacení daně) po daňovém ručiteli je možné až v případě, kdy není možné vymoci daňový nedoplatek po daňovém dlužníkovi. A v případě, kdy je možné po dlužníkovi vymoci alespoň část nedoplatku, je nutné příslušnou část nedoplatku vymáhat primárně po něm, nikoliv vymáhat rovnou celý nedoplatek po ručiteli.

Ze samotné skutečnosti, že hodnota majetku daňového dlužníka, který je možno postihnout exekucí, nepokrývá jeho daňový nedoplatek v plné výši, nelze dovozovat, že by vymáhání nedoplatku jako celku bylo prokazatelně bezvýsledné. Správce daně tedy v takovém případě nemůže rovnou požadovat uhrazení celého nedoplatku po ručiteli, ale musí se pokusit alespoň část nedoplatku vymocit primárně na dlužníkovi.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ČR spis. zn. 1 Afs 3/2014 - 31, ze dne 6. 3. 2014)

Richard W. Fetter

[1] Dříve, podle právní úpravy rozhodné pro posouzení případu - zákon o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí.

[2] Dříve, podle právní úpravy rozhodné pro posouzení případu - ust. § 8 odst. 1 písm. a) zmíněného zákona o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí: Poplatníkem daně z převodu nemovitostí je převodce (prodávající); nabyvatel (kupující) je v tomto případě ručitelem.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc březen 2026](#)
- [Převodní ceny v judikatuře a sporech se správcem daně](#)
- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Mezinárodní dožádání a lhůta pro stanovení daně: kritéria účelnosti, věcnosti a včasnosti v](#)

[judikatuře](#)

- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc únor 2026](#)